

Vísindasiðseminevndin

Ársfrágreiðing 2024

Vísindasiðseminevndin er sett við heimild í “Lov om et videnskabsetisk komitéssystem og behandling af biomedicinske forskningsprojekter”, sum varð sett í gildi við kongligari fyriskipan í 2013, seinast broytt 29. juni 2021. Vísindasiðseminevndin er tann føroyska økisnevndin hjá National Videnskabsetisk Komité.

Nevndin hevur 7 limir, 4 leikfólk og 3 fakfólk við granskingarroyndum innan heilsuvísind.

Ein nýggjur limur bleiv valdur í nevdina fyri lim, sum fór úr nevdini.

Limirnir í 2024:

- Gunnhild Helmsdal, forkvinna, cand.med. og granskari (fakfólk).
- Kári Purkhús, næstformaður, cand.scient. í lívfrøði og ítrótti (leikfólk).
- Poula Reinert-Petersen, cand.scient.san. og leiðari innan eldraðkið (leikfólk).
- Jóhanna Petersen, cand.med. ph.d. og yvirlækni (fakfólk).
- Sólja í Ólavsstovu, løgfrøðingur (leikfólk).
- Hilmar Augustinussen, kt-serfrøðingur, limur í Sjúklingaráðnum og Alzheimersfelagnum (leikfólk).
- Marnar Fríðheim Kristiansen, cand.med. ph.d. og granskari (fakfólk). Kom í nevdina í apríl 2024.
- Jan Rasmussen, cand.med. ph.d., yvirlækni (fakfólk). Fórst úr nevdini í mars 2024.

Endamálið hjá Vísindasiðseminevndini er at tryggja, at heilsuvísindaligar granskingarverkætlanir eru skipaðar á vísindasiðsemilimum tryggum grundarlagi. Sum grundregla skulu rættindi og tryggileiki hjá royndarpersónum takast framum vísindalig og samfelagslig áhugamál í heilsugransking.

Avgerðir hjá Vísindasiðseminevndini kunnu kærast til National Videnskabsetisk Komité (NVK) í Danmark. Sami kærurøguleiki er fyri avgerðir tiknar av staðbundnu vísindasiðseminevndunum í Danmark.

Umframt lóggávuna fyriheldur nevdin seg til almennu meginreglurnar hjá NVK, soleiðis sum tær eru tðkar á heimasíðuni www.nvk.dk.

Endamálið við ársfrágreiðingini er at veita eitt yvirliit yvir lyklatøl, sum t.d.móttiknar fráboðanir og nýggjar verkætlanir. Harafturat gevur frágreiðingin innlit í nakrar vísindasiðsemiligar spurningar, sum nevdin hevur arbeitt við seinasta árið og kann geva ábendingar um rák í heilsugransking.

Staðseting

Vísindasiðseminevndin hevur skrivstovu á Eiragarði 2, har regluligu fundirnir eisini verða hildnir.

Granskingarverkætlanir

Nevndin hevði 9 regluligar fundir í 2024 og viðgjørði 30 fráboðanir og fyrispurningar viðvíðkjandi granskingarverkætlanum. Av hesum vóru/var:

- 6 nýggjar verkætlanir góðkendar.
- 1 nýggj verkætlan ikki góðkend.
- 15 ískoytis-, broytingar- og leingjanarfráboðanir góðkendar.
- 1 nýggj verkætlan viðgjørð, men kravdi ikki góðkenning.
- 7 fyrispurningar um verkætlanir viðgjørdir og svaraðir.

Nakrar verkætlanir vóru afturvendandi, tí tær av vóru broyttar somikið, at tær kravdu nýggja viðgerð, tær telja tó bert sum ein verkætlan í yvirlitinum. Í hvørjum einstøkum føri, kom nevndin til eina felags niðurstøðu, og ongin niðurstøða kravdi atkvøðugreiðslu.

Góðkendar nýggjar verkætlanir 2024

1. *Forsagnir og fylgir av at eldast. Triðja kanning av føroysku sjevtiára kohortuni.*
2. *Finn øll sum hava TD2 í Føroyum.*
3. *Týðningurin av statin-viðgerð fyri tillagingar til kropsliga venjing hjá sjúklingum við ov høgum kolesterolinnihaldi í blóðinum.*
4. *Føroysk liðheilsa - Nordic Joint Health Initiative.*
5. *The Faroese Epilepsi Project. Exploring the Composition of the Gut Microbiome in People with Drug-Resistant Epilepsy Compared to People with Treatable.*
6. *Steno 1. Multifactorial Intervention to reduce Cardiovascular Disease in TD1.*

Góðkend ískoyti/broyting/leingjan 2024

1. *Identifying susceptibility Genes associated with hereditary Breast and Ovarian Cancer (HBOC) Syndrome in the Faroese Population. Leingjan.*
2. *Identifying susceptibility Genes associated with hereditary Breast and Ovarian Cancer (HBOC) Syndrome in the Faroese Population. Broying.*
3. *Mikrobiom og Parkinsons sjúka. Leingjan.*

4. *FarGen-Pharmacogenomics (PGx). Broyting.*
5. *The Efficacy of implementing nurse-performed Ultrasound-Guided-Peripheral-Intravenous-Access in oncology Patients. Leingjan.*
6. *The Efficacy of implementing nurse-performed Ultrasound-Guided-Peripheral-Intravenous-Access in oncology Patients. Broyting.*
7. *Pneumococcal Serotypes in invasive Disease and Change in pneumococcal carriage and Disease Prevalence in the Faroe Islands. Leingjan.*
8. *Tann fýroyska typu 2 diabetes venjingarverkætlanin. Broyting.*
9. *Tann fýroyska typu 2 diabetes venjingarverkætlanin. Leingjan.*
10. *Grønstar (Glaukom) í fýroyska fólkinum. Broyting.*
11. *FarGen2. Broyting.*
12. *FIT FIRST. Leingjan.*
13. *Hagfrøðilig forkanning av frábrigdum í arvaeginleikum (DNA) í tí samlaða arvamassanum. Leingjan.*
14. *Viðkvæmi í barnaárum fyri immuntálmandi dálkingarevnum. Leingjan.*
15. *Barnakrabbi. Broyting.*

Annað virksemi

Umframt viðgerð av granskingarverkætlanum, vóru onnur evni á skránni á regluligu fundunum.

Vísindasiðseminevndin arbeiðdi m.a. við at seta fakligan skrivara í hálv tíðarstarv fyri at tryggja, at innkomin mál kunnu verða avgreidd innan ásettu tíðarfreist sambært lógini um vísindasiðsemi. Skjalatiltarið seinastu 10 árin vísir, at granskingarverkætlanirnar gerast alsamt fleiri í tali, umframt at tiltarið vanlig er rúgvusmiklari og torgreiddari enn áður. Vísindasiðseminevndin skipaði fyri at søkja eftir og seta skrivara í starv. Hetta var gjørt í tøttum samstarvi við Heilsumálaráðið. Skrivarastarvið fór samstundis frá at verða eitt 1/8 av einum fulltíðarstarvi til at verða eitt hálv tíðarstarv.

Fakligi skrivarin, Judith Fríða Thomsen, byrjaði í starvinum í august. Seinastu árin hevur ein av fyrrverandi limunum í Vísindasiðseminevndini, eftir áheitan frá nevndini, tikið sær av skrivarauppgávanum.

Vísindasiðseminevndin fekk nakrar fyrispurningar frá granskarum um at fáa eitt mál nr. og vátan fyri at teirra verkætlan ikki kravdi loyvi. Áður hava tilíkar verkætlanir ikki fingið nakað mál nr., men tað er nú broytt soleiðis, at tær fáa eitt mál nr. og vátan, tá tað verður mett at verða viðkomandi.

Hoyringssvør

1. Í samband við uppskot til “Løgtingslóg nr. 59 frá 29. maj 2024 um vevnaðarskrá, genomskrá, diagnosuskrá og ættarbandsskrá til gransking í mannaílegum og persónslagað medisín” (Ílegulógin), lat Vísindasiðseminevndin hoyringarsvar og var á fundi við Trivnaðarnevndina hjá Løgtinginum.
2. Vísindasiðseminevndin lat hoyringarsvar til dagføring av “Løgtingslóg nr. 104 frá 5. september 1988 um Apoteksverkið og heilivág”.
3. Vísindasiðseminevndin tók undir við uppskotinum til “Kunngerð um umsiting av PKU-kort skránni”.

Kunningartøkni

Í november varð Vísindasiðseminevndin innlimað í KT Landsins og fekk m.a. atgongd til skjalaskipanina Skjalhald.

Serlig evni

Vísindasiðsemi og vitlíki. Vísindasiðseminevndin viðgjørði eina verkætlan, har innsavnaðar heilsudátur skuldu brúkast til at menna eitt tólmenni við vitlíki. Nevndin ynskti at fáa meira vitan, áðrenn støða bleiv tikin til verkætlanina, umframt at spurnartekin varð sett við, í hvønn mun viðgerð av heilsudátum við vitlíki hoyrir til dátuvernd ella vísindasiðsemi. Nevndin fekk ein serfrøðing at vegleiða og greiða frá, hvørji atlit eru at taka, tá vitlíki verður brúkt í heilsugransking. Verkætlanin bleiv góðkend við nøkrum treytum.

Netverkan

Fakligi skrivarin var á starvsvitjan hjá Sekretariatinum hjá De Videnskabsetiske Regionale Komiteer for Region Hovedstaden (RVK H), hjá National Videnskabsetisk Komité (NVK) og De Videnskabsetiske Medicinske Komiteer (VMK).

Endamálið við vitjanini var at at fáa innlit í mannagongdir og málsviðgerðir av innkomnum málum hjá omanfyri nevndu skrivstovum til íblástur at skipa skrivaraarbeiðið hjá Vísindasiðseminevndini, umframt at skapa sambond við starvsfólk á donsku skrivstovunum til frama fyri samstarv og sparring.

Skrivarin fylgdi málsviðgerðini og arbeiðsgongdini á skrivstovuni hjá RVK H, fekk innlit í mannagongdir hjá VMK og var við á tveimum nevndarfundum, einum hjá RVK H og einum hjá NVK. Ein av limunum, Marnar Fríðheim Kristiansen, var við á sama fundi hjá NVK.